

تو کریمی و رفیمی و زبان نیست به کامم
همه بودی و نبودی و جهان بی تو چه نامم

روش تحقیق کاربردی

در علوم پزشکی

قابل استفاده برای دانشجویان مقاطع دکترای ارشد، کارشناسی و
پژوهشگران علوم پزشکی

نویسندگان:

مجتبی سپندی

دانشجوی دکترای تخصصی اپیدمیولوژی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

مهریم تقدیر

دانشجوی دکترای تخصصی علوم تغذیه

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

دکتر عباس رضائیان زاده

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

مهدیه نماینده

دانشجوی دکترای تخصصی اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

عنوان و نام پدیدآور : روش تحقیق کاربردی در علوم پزشکی: قابل استفاده برای دانشجویان مقاطع دکتر، ارشد، کارشناسی و پژوهشگران علوم پزشکی / نویسندگان مجتبی سبندی ... (و دیگران)

مشخصات نشر : تهران: آثار سبحان، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری : ۱۳۲ ص:، جنول، نمودار.

شابک : ۳۴۵۰۰ ریال ISBN: 978-964-2580-98-9

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت : نویسندگان مجتبی سبندی، مریم تقدیر، عباس رضائیان‌زاده، مهدیه نماینده

موضوع : همه‌گیرشناسی -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع : پزشکی -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع : سبندی، مجتبی، ۱۳۶۰

رده‌بندی کنگره : ۹۱۳۹۰ / ۹۶۵۲ RA

رده‌بندی دیویی : ۶۱۴/۴۰۷۲

شماره کتابشناسی : ۲۵۷۵۷۸۷

نام کتاب : روش تحقیق کاربردی در علوم پزشکی

نویسندگان : مجتبی سبندی، مریم تقدیر، عباس رضائیان‌زاده، مهدیه نماینده

ناشر : مؤسسه انتشاراتی آثار سبحان

نوبت و سال چاپ : اول - زمستان ۱۳۹۰

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی : دانش

قیمت : ۳۴۵۰ تومان

مرکز پخش: انتشارات آثار سبحان

تهران: میدان انقلاب - خیابان انقلاب - نرسیده به خیابان ۱۲ فروز دین - ساختمان ولی عصر (عج) -

پلاک ۱۳۱۴ (۱۴۴۸ قدیم) - طبقه دوم - انتشارات آثار سبحان تلفن: ۶۶۹۷۱۱۱۲ - ۶۶۹۷۱۰۴۰

نمایندگی فروش در یزد

یزد: دانشگاه علوم پزشکی (پردیس) آثار سبحان تلفن: ۶۲۲۸۹۰۴ - ۳۵۱ - ۵

www.asaresobhan.com

email: asaresobhan2000@yahoo.com

شابک : ۹۸ - ۹۸۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978-964-2580-98-9

اگر دانش در ستاره ثریا باشد مردمانی از فارس به آن دست خواهند یافت

پیامبر عظیم‌الشان (سلام) (صلی الله علیه و آله)

پیش‌گفتار

با شتاب گرفتن توسعه کمی تحصیلات تکمیلی در کشور، توسعه کیفیت امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. توسعه کیفیت نیز به نوبه خود همبستگی زیادی با توسعه پژوهش در کشور دارد. لازمه پژوهش شناخت روش‌شناسی صحیح پژوهش است. در علوم پزشکی رشته اپیدمیولوژی اصلی‌ترین رشته‌ای است که به طور کامل و دقیق به روش‌شناسی تحقیق در سطوح پیشرفته آن می‌پردازد، اما متأسفانه کمبود متخصص اپیدمیولوژی علیرغم افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو در این رشته در سال‌های اخیر باعث شده است تا محققین عزیز، کمتر با این رشته و اهمیت آشنایی با اصول آن در پژوهش آشنایی داشته باشند. در برخی موارد علیرغم اینکه برخی پژوهشگران رشته‌های مختلف در کسب مهارت‌های لازم در زمینه روش‌شناسی پژوهش به شدت احساس نیاز می‌کنند به دلیل کمبود کتب کاربردی در زمینه اپیدمیولوژی به زبان فارسی و عدم دسترسی به اپیدمیولوژیست به ناچار جسته و گریخته اطلاعاتی را از منابع مختلف کسب می‌کنند که در برخی از موارد خالی از اشکال نیست. با عنایت پروردگار متعال توفیق تالیف کتاب حاضر را پیدا کردیم. امید است که توانسته باشیم قدمی هر چند کوچک در ارتقاء جایگاه پژوهش در کشور و به تبع آن ارتقاء علمی ایران عزیز برداشته باشیم. لازم به ذکر است علیرغم دقت نظر مولفین در صحت مطالب، مطمئناً این اثر خالی از اشکال نیست، از این‌رو مولفین مشتاقانه در انتظار انتقادات و یا پیشنهادات سازنده اساتید محترم، دانشجویان و پژوهشگران عزیز می‌باشند. لطفاً جهت ارائه پیشنهادات و نظرات ارزشمند خود از طریق ایمیل زیر با مولفین در ارتباط باشید.

msepandi@gmail.com

گروه نویسندگان

تابستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب

۱	فصل ۱ / پرسشنامه طرح پژوهشی
۱	مقدمه
۱	تحقیق‌های بنیادی و کاربردی
۳	انتخاب موضوع تحقیق
۳	الف - معیارهای اساسی
۳	ناسب زمانی
۴	اجتناب از دوباره کاری
۴	قابلیت اجراء
۴	ب- معیارهای جنبی
۴	مقبولیت سیاسی
۴	صرفه اقتصادی
۵	ملاحظات اخلاقی
۵	مناسبت
۶	عنوان
۶	بیان مسئله
۸	بررسی متون
۹	ایزار بررسی متون
۱۰	اهداف، سوالات و فرضیات پژوهش
۱۲	سوالات پژوهش
۱۳	فرضیات پژوهش
۱۵	سوالات پژوهش
۱۵	فرضیات پژوهش
۱۶	سوالات پژوهش
۱۶	فرضیات پژوهش
۱۷	سوالات پژوهش
۱۷	فرضیات پژوهش
۱۸	متغیرهای پژوهش
۱۸	متغیرهای مستقل
۱۹	متغیرهای وابسته
۱۹	متغیرهای مداخله‌گر یا مخدوش‌کننده
۱۹	متغیرهای زمینه‌ای
۲۳	فصل ۲ / خطا در پژوهش
۲۳	علیت

۲۳		بایداری رابطه
۲۴		قدرت رابطه
۲۴		تقدم زمانی
۲۴		دوز - پاسخ
۲۴		مقبولیت زیست شناختی
۲۵		اختصاصی بودن
۲۵		تقسیم بندی خطاهای پژوهش
۲۵		۱- خطاهای تصادفی
۲۵		الف- خطای انسانی
۲۵		ب- خطای ابزار
۲۶		ج- تغییر پذیری موضوع مطالعه
۲۶		۲- خطای منظم
۲۶		سوگرایی انتخاب
۲۷		سوگرایی اطلاعات
۲۸		راههای جلوگیری از توش
۲۸		روایی
۲۹		مخدوش شدگی
۳۰		روش های کنترل مخدوش کنندگی
۳۰		الف- روش های مربوط به هنگام طراحی مطالعه
۳۰		تصادفی سازی
۳۰		محدودسازی
۳۱		همسان سازی
۳۲		ب- روش های مربوط به هنگام آنالیز داده های مطالعه

فصل ۳ / انواع مطالعات اپیدمیولوژیک

۳۳		نوع مطالعه
۳۴		سنجش مواجهه و پیامد
۳۴		تناسب
۳۴		میزان
۳۵		شیوع
۳۵		۱- شیوع نقطه ای (الظه ای)
۳۵		۲- شیوع دوره ای
۳۵		بروز
۳۵		۱- بروز تجمعی
۳۶		۲- بروز تراکمی یا میزان بروز
۳۶		رابطه شیوع و بروز
۳۷		شانس (Odds)

۳۷	مطالعات توصیفی
۳۷	گزارش مورد (یا مطالعه مورد)
۳۸	گزارش موارد
۳۸	مطالعات تحلیلی
۳۹	مطالعه بوم شناختی (اکولوژیک) یا همبستگی
۴۰	مطالعه مقطعی
۴۲	نقاط قوت مطالعات مقطعی
۴۲	نقاط ضعف مطالعات مقطعی
۴۲	مطالعات مورد شاهدی
۴۳	انتخاب موردها
۴۴	موارد مبتنی بر بروز یا شیوع؟
۴۵	انتخاب شاهد ها
۴۵	شاهد های بیمارستانی
۴۶	شاهد های جمعیتی
۴۶	شاهد های خاص
۴۶	جمع آوری داده ها در مورد مواجهه ها
۴۶	نسبت شاهد به مورد
۴۷	نقاط قوت مطالعات مورد شاهدی
۴۷	نقاط ضعف مطالعه مورد شاهدی
۴۷	مطالعات هم گروهی یا کوهورت
۴۸	مراحل انجام مطالعات کوهورت
۴۸	انتخاب افراد گروه مواجهه یافته
۴۹	انتخاب افراد گروه مواجهه نیافته
۵۰	کنترل مخدوش کنندگی
۵۱	پیگیری
۵۲	تغییر وضعیت مواجهه در افراد مورد مطالعه
۵۲	تعیین وقوع پیامد
۵۲	نقاط قوت مطالعات کوهورت عبارتند از
۵۳	نقاط ضعف مطالعات کوهورت عبارتند از
۵۳	مطالعه همگروهی گذشته نگر
۵۵	مطالعه فرامینگهام
۵۵	مطالعات مداخله ای
۵۷	تقسیم بندی مطالعه های مداخله ای
۵۸	ملاک های ورود و خروج
۵۸	تخصیص تصادفی
۵۹	تصادفی سازی ساده

۵۹	تصادفی سازی بلوکی
۶۰	تصادفی سازی طبقه بندی شده
۶۱	کور سازی
۶۲	طرح های مختلف کار آزمایی های بالینی
۶۵	اندازه اثر مواجهه
۶۷	تفسیر شاخص های اثر
۶۸	خطر مطلق
۶۸	تعداد لازم برای درمان
۶۹	ارزیابی آزمون های تشخیصی
۶۹	حساسیت و ویژگی
۷۱	ارزش اخباری
۷۲	منحنی ROC

فصل ۴ / روش های جمع آوری داده ها

۷۵	داده و اطلاعات
۷۶	روش های گردآوری داده ها
۷۶	روش استفاده از داده های موجود
۷۶	مشاهده
۷۷	مصاحبه
۷۸	پرسش نامه
۷۸	ساختار پرسش نامه
۷۸	۱- بخش راهنما
۷۹	۲- سوالات دموگرافیک
۷۹	۳- سوالات اصلی
۷۹	انواع پرسش
۷۹	۱- پرسش های تشریحی (باز)
۷۹	۲- پرسش های چندگزینه ای (بسته)
۷۹	مراحل تهیه پرسش نامه
۸۰	روایی ابزار سنجش
۸۱	روایی محتوا
۸۱	سازگاری درونی
۸۲	پایایی ابزار سنجش
۸۲	مزیت ها و محدودیت های پرسش نامه
۸۲	سنجش نگرش
۸۳	مقیاس لیکرت
۸۳	مقیاس گوتمن

فصل ۵ / روش‌های نمونه‌گیری و محاسبه حجم نمونه

۸۴

۸۴	جمعیت و نمونه
۸۶	روش‌های نمونه‌گیری احتمالی
۸۶	نمونه‌گیری تصادفی ساده
۸۷	نمونه‌گیری منظم یا سیستماتیک
۸۷	نمونه‌گیری طبقه‌ای
۸۸	نمونه‌گیری خوشه‌ای
۸۹	روش‌های نمونه‌گیری غیر احتمالی
۸۹	نمونه‌گیری آسان یا سهل الوصول
۸۹	نمونه‌گیری سهمیه‌ای
۹۰	نمونه‌گیری گلوله برفی
۹۰	نمونه‌گیری متوالی
۹۰	روش‌های محاسبه حجم نمونه
۹۱	محاسبه حجم نمونه برای اهداف توصیفی
۹۱	۱- محاسبه حجم نمونه در برآورد میانگین
۹۲	۲- محاسبه حجم نمونه در برآورد نسبت
۹۳	محاسبه حجم نمونه برای اهداف تحلیلی
۹۳	۱- محاسبه حجم نمونه برای برآورد و مقایسه دو میانگین
۹۴	۲- محاسبه حجم نمونه برای برآورد و مقایسه دو نسبت

فصل ۶ / آنالیز آماری

۹۶

۹۶	آنالیز توصیفی
۹۷	شاخص‌های مرکزی
۹۷	شاخص‌های پراکندگی
۹۷	نمودارهای آماری
۹۹	آنالیز تحلیلی
۹۹	۱- عدم رد H_0 صحیح
۹۹	۲- رد H_0 غلط
۱۰۰	۳- رد H_0 صحیح
۱۰۰	۴- عدم رد H_0 غلط
۱۰۰	سطح اطمینان و توان آزمون
۱۰۰	P-Value
۱۰۱	آنالیز تک متغیره
۱۰۲	۱- هر دو متغیر مورد نظر کمی باشند
۱۰۲	۲- هر دو متغیر مورد نظر کیفی باشند
۱۰۳	۳- یکی از متغیرها کمی و دیگری کیفی باشند
۱۰۳	الف- متغیر کیفی مورد نظر دو حالتی باشد:

- ۱۰۳ ب- متغیر کیفی مورد نظر بیش از دو حالت داشته باشد.
- ۱۰۴ ف- مقایسه میانگین یک متغیر کمی، یا درصد یک متغیر کیفی با یک مقدار معلوم.

فصل ۷ / اخلاق در پژوهش ۱۰۵

- ۱۰۶ اصول اخلاق در پژوهش
- ۱۰۶ اصل احترام به فرد
- ۱۰۷ اصل خیررسانی
- ۱۰۸ اصل عدالت

فصل ۸ / گزارشی پژوهش ۱۰۹

- ۱۰۹ مقاله
- ۱۰۹ مقاله پژوهشی
- ۱۰۹ گزارش مورد و گزارش موارد
- ۱۱۰ مقالات مروری
- ۱۱۰ انواع دیگر مقالات
- ۱۱۱ مقاله پژوهشی
- ۱۱۱ نوشتن مقاله
- ۱۱۱ عنوان
- ۱۱۱ ۱- عنوان اصلی
- ۱۱۲ ۲- عنوان تکراری
- ۱۱۲ نویسندگان
- ۱۱۳ چکیده
- ۱۱۳ کلیدواژه‌ها
- ۱۱۴ مقدمه
- ۱۱۴ مواد و روش‌ها
- ۱۱۵ نتایج
- ۱۱۵ بحث و نتیجه‌گیری
- ۱۱۶ سپاسگزاری
- ۱۱۶ منابع
- ۱۱۷ روش و نکات
- ۱۱۷ روش‌ها
- ۱۱۸ ارسال مقاله به مجله
- ۱۲۰ پیوست ۱ - جدول توزیع Z
- ۱۲۱ پیوست ۲ - جدول اعداد تصادفی
- ۱۲۲ منابع انگلیسی
- ۱۲۲ منابع فارسی